

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

04.10.2023. Nr. 1-6/9

Uz 30.08.2023 2023-13-01/181

**Latvijas Republikas Satversmes tiesas
tiesnesei J.Briedei**
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par pieaicināto personu lietā Nr. 2023-13-01

Tiesībsargs ir saņēmis Jūsu 2023. gada 30. augusta lēmumu par tiesībsarga atzīšanu par pieaicināto personu lietā Nr. 2023-13-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam”.

No lēmuma saprotams, ka ar Jūsu 2023. gada 30. augusta lēmumu nolemts apvienot lietas Nr. 2023-13-01, Nr. 2023-25-01, Nr. 2023-26-01, Nr. 2023-28-01 un Nr. 2023-32-01 vienā lietā un piešķirt apvienotajai lietai Nr. 2023-13-01.

Ar Jūsu 2022. gada 11. novembra lēmumu tiesībsargs arī atzīts par pieaicināto personu lietā Nr. 2022-32-01 “Par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam”, kurā sniedzis viedokli par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam.

Līdz ar to tiesībsarga viedokļa uzklauššana par lietā Nr. 2023-13-01 apstrīdēto normu un jo īpaši Kriminālprocesa likuma 124. panta septītās daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam var sekmēt vispusīgu un objektīvu šīs lietas izskatīšanu.

Secīgi tiesībsargam izteikts lūgums līdz 2023. gada 2. oktobrim rakstveidā izteikt viedokli par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās un septītās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas (turpmāk arī – apstrīdētās normas) atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, kā arī citiem jautājumiem, kuriem, pēc viņa ieskata, varētu būt nozīme lietā Nr. 2023-13-01.

Ja tiesībsargam nav papildu apsvērumu par Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam, ko viņš jau nebūtu ietvēris savā viedoklī lietā Nr. 2022-32-01, lūgums norādīt, vai minētais viedoklis būtu pievienojams arī lietā Nr. 2023-13-01.

Satversmes tiesas izskatīšanā atrodas lieta Nr. 2022-32-01, kas apvienota vienā lietvedībā ar citām līdzīgām lietām, piešķirot apvienotajai lietai Nr. 2023-13-01. Lietā Nr. 2022-32-01 tiesībsargs ir sniedzis viedokli par pieteicēju līdzīgiem iebildumiem pret apstrīdētajām normām (izņemot Kriminālprocesa likuma 124.panta septīto daļu). Tiesībsargam nav papildu apsvērumu, ko sniegt attiecībā uz Kriminālprocesa likuma 124. panta sestās daļas, 125. panta trešās daļas un 126. panta 3.¹ daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam. **Tiesībsargs lūdz izmantot viņa sniegto viedokli lietā Nr. 2022-32-01 un pievienot to lietas Nr. 2023-13-01 materiāliem.**

Kopā ar lēmumu par pieaicināto personu lietā Nr. 2023-13-01 tiesībsargs ir saņēmis piecas konstitucionālās sūdzības un atbildētāja, Latvijas Republikas Saeimas, atbildes rakstu. Vienā no pieciem pieteikumiem (pieteikuma iesniedzējs Andrei Sizov) vienlaikus ar Kriminālprocesa likuma 124. panta sesto daļu, 125. panta trešo daļu un 126. panta 3.¹ daļu atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam ir apstrīdēta Kriminālprocesa likuma 124. panta septītās daļas atbilstība Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam.

Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, Kriminālprocesa likuma 124. panta septītā daļa ļaujot procesa virzītājam nekonkretizēt, kāda noziedzīga nodarījuma rezultātā aizskartā mantas īpašnieka manta ir iegūta, tiekot prezumēts, ka aizskartā mantas īpašnieka manta ir iegūta nenoskaidrota noziedzīgā nodarījuma rezultātā un pēc tam, izmantojot šo mantu, izdarīta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija. Lai gan pieteicējam ir aizskartā mantas īpašnieka statuss, apstrīdēto normu, tostarp Kriminālprocesa likuma 124. panta septītās daļas, kārtībā par pieteikuma iesniedzēju esot izteiktas aizdomas, par izdarītu noziedzīgu nodarījumu. Iesaistītās amatpersonas rīkojoties pret aizskarto mantas īpašnieku tā it kā viņš būtu vainīgs noziedzīgajā nodarījumā, tiekot prezumēta viņa saistība ar to un rezultātā atņemta manta. Apstrīdētas normas kopsakarā ar Kriminālprocesa likuma 124. panta septīto daļu pieļaujot to, ka persona tiekot sodīta ar mantas konfiskāciju par tādu nenoskaidrotu noziedzīgu nodarījumu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, ko nav izdarījusi persona, kurai manta konfiscē. Pieteikuma iesniedzēja ieskatā, tas veidojot netaisnīgu un neobjektīvu procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, kas neatbilstot tiesībām uz taisnīgu tiesu. Aizskartajam mantas īpašniekam esot uzlikts pilnībā viss pienākums pierādīt mantas izcelsmi, kamēr procesa virzītājs nav konkretizējis, kāda noziedzīga nodarījuma rezultātā manta iegūta, un izteicis pieņēmumu par mantas noziedzīgo izcelsmi ar samazinātu pierādīšanas standartu, kas neesot taisnīgi, jo aizskartajam mantas īpašniekam esot jānovērš gandrīz vai jebkuras iespējamās procesa virzītāja vai tiesas šaubas par viņa mantas noziedzīgo izcelsmi, kas ļoti daudzos gadījumos varot nebūt iespējams, jo mantas īpašnieks varot būt labticīgais ieguvējs, un tam var nebūt zināms nekas par nenoskaidroto noziedzīgo nodarījumu.

Papildus iepriekš lietā Nr. 2022-32-01 sniegtajam viedoklim un atziņām par apstrīdēto tiesību normu leģitīmo mērķi un nepieciešamību demokrātiskā sabiedrībā, ko var attiecināt arī uz Kriminālprocesa likuma 124. panta septīto daļu, tiesībsargs norāda uz turpmāk minētajiem aspektiem.

Saskaņā ar Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 89. pantu valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. Noskaidrojot Satversmē noteikto pamattiesību

saturu, ir jāņem vērā arī Latvijas starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā.¹ Tādējādi no Satversmes izriet, valsts pienākums pildīt starptautiskās saistības cilvēktiesību jomā, kā arī ievērot uzņemtas starptautiskās saistības atbilstoši cilvēktiesībām.

Satversmes 92.panta pirmais un otrais teikums noteic, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu.

Kriminālprocesa likuma 124. panta septītā daļa noteic: “Lai pierādītu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, nav nepieciešams pierādīt, konkrēti no kura noziedzīgā nodarījuma līdzekļi iegūti.”

Tiesībsarga ieskatā, apstrīdētās normas mērķis ir tiesiskas un demokrātiskas valsts un sabiedrības aizsardzības nepieciešamība. Tiesību norma ir pieņemta, lai panāktu taisnīgu mantisko attiecību noregulējumu, proti, būtu iespējams izņemt no apgrozības mantu, kura iegūta noziedzīgā ceļā un personai nepienākas, kā arī būtu iespējams saukt pie atbildības personas par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas darbībām kā par patstāvīgu noziedzīgu nodarījumu.

Nav strīda, ka Latvijas Republika ir pievienojusies un tai ir saistoša Eiropas Padomes 2005.gada 16.maija Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju, t.s. Varšavas konvencija. Tādējādi Latvijas Republika bez atrunām apskatāmajā jautājumā apņēmas izpildīt pienākumu pilnveidot nacionālo regulējumu atbilstoši prasībām, kuras izvirzītas Varšavas konvencijā.

Varšavas konvencijas² 9.panta “Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija” 5.punkts noteic, ka ikviena dalībvalsts nodrošina to, ka iepriekšēja vai vienlaicīga notiesāšana par predikatīvo nodarījumu nav priekšnoteikums tam, lai personu notiesātu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Savukārt šā panta 6.punkts noteic, ka ikviena dalībvalsts nodrošina to, ka saskaņā ar šo pantu personu var notiesāt par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, ja ir pierādīts, ka šā panta 1.punkta a) vai b) apakšpunktā norādītais īpašums ir iegūts, izdarot predikatīvu nodarījumu, turklāt šādā gadījumā nav precīzi jāpierāda, ar kuru noziegumu ir saistīta šāda īpašuma ieguve.

Pieņemtajos 1.panta a) un b) apakšpunktos noteikts, ka ikviena dalībvalsts pieņem tādus normatīvos un cita veida aktus, kas var būt nepieciešami, lai noteiktu, ka saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem turpmāk minētās tīšās darbības ir noziedzīgi nodarījumi:

a) īpašuma pārveide vai nodošana, zinot, ka šis īpašums ir noziedzīgi iegūti līdzekļi, un to darot, lai noklusētu vai slēptu šā īpašuma noziedzīgo izcelsmi vai lai palīdzētu jebkurai personai, kas ir iesaistīta predikatīvajā nodarījumā, izvairīties no savas rīcības tiesiskajām sekām;

b) zinot, ka attiecīgais īpašums ir noziedzīgi iegūti līdzekļi, šāda īpašuma patiesā veida, izcelsmes, atrašanās vietas, izvietojuma, pārvietošanas fakta noklusēšana vai slēpšana, kā arī tādu tiesību vai īpašumtiesību noklusēšana vai slēpšana, kuras saistītas ar šādu īpašumu.

Tādējādi redzams, ka minētie apakšpunkti runā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas kā noziedzīga nodarījuma sastāva pazīmēm, nevis par kritērijiem, kuri būtu ņemami vērā, lemjot par mantas noziedzīgo izcelsmi, proti, ir attiecināmi uz Krimināllikuma 195.pantā definētā noziedzīgā nodarījuma pierādāmajiem apstākļiem – subjektīvo un objektīvo pusi.

¹ Satversmes tiesas 2009.gada 21.decembra sprieduma lietā Nr. 2009-43-01. 20. punkts.

² [Eiropas Padomes 2005.gada 16.maija Konvencija par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanu, kā arī šo līdzekļu meklēšanu, izņemšanu un konfiskāciju](#)

Iepazīstoties ar Varšavas konvencijas Paskaidrojošo ziņojumu³, no tā 100.punkta secināms turpmākais. Varšavas konvencijas 9.panta 5. punktā ir aplūkota vēl viena būtiska praktiska problēma nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas jomā apsūdzības, kas atklātas novērtējumos vairākās valstīs – uztvertā nepieciešamība sodīt par zināmu noziedzīgu nodarījumu kā pamats kriminālvajāšanai par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Šī konvencija tagad noteiks, ka Puses nodrošina, ka iepriekšēja vai vienlaicīga notiesāšana par predikatīvu nodarījumu nav priekšnoteikums notiesāšanai par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Tādējādi nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, ko bieži vien veic trešās personas citu personu vārdā, kļūš par patstāvīgu noziedzīgu nodarījumu, kas veicinās tās ātrāku izmeklēšanu.

Savukārt no 101.punkta secināms, ka tas attiecas uz jautājumu par predikatīvā nodarījuma pierādīšanu apsūdzībā par naudas atmazgāšanu. Kā norāda konvencijas izstrādātāji, prokuroriem ir svarīgi, lai kriminālprocesā par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu nebūtu jāpierāda visi konkrētā predikatīvā nodarījuma faktiskie elementi, ja pierādījumus par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizēšanu var iegūt arī no citiem apstākļiem. Precizējot, ka šis punkts attiecas uz notiesāšanu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu "saskaņā ar šo pantu", šīs konvencijas izstrādātāji gribēja norādīt, ka šis noteikums ir jāskata kontekstā ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu definīciju, kas ietverta 9. pantā un jo īpaši tā 1. punktā, kurā ir atsauce uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas "tīšu" rīcību. Tādēļ Puses var īstenot 9. panta 6. punktu, paredzot ka nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas nodarījuma izdarītājam ir jāzina, ka līdzekļi ir iegūti no predikatīva nodarījuma, bet nav jāpierāda, kurš konkrētais predikatīvais noziedzīgais nodarījums tika izdarīts.

Tādējādi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija pati par sevi ir noziedzīgs nodarījums, par kuru paredzēta atbildība Krimināllikuma 195. pantā. No kriminālprocesa par šo noziedzīgo nodarījumu var tikt izdalīts process par noziedzīgu mantu, kura mērķis ir mantisko jautājumu atrisināšana un noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšana no apgrozības, nevis noziedzīga nodarījuma izmeklēšana un kādas personas saukšana pie atbildības. Ja sevišķais process par noziedzīgi iegūtu mantu netiek izdalīts, tad šis jautājums tiek atrisināts kriminālprocesa ietvaros, balstoties uz tiem pašiem principiem, proti – Kriminālprocesa likuma 124.panta sesto daļu.⁴

Ne kriminālprocesā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, ne izdalītajā procesā par noziedzīgi iegūto mantu persona netiek apsūdzēta, kā arī viņai nav pienākums pierādīt, ka viņa nav veikusi kādu citu/predikatīvu noziedzīgu nodarījumu, kura rezultātā līdzekļi ir iegūti.

Nenoliedzami, kriminālprocess par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un izdalītais process par noziedzīgi iegūtu mantu ir cieši saistīti viens ar otru. Tomēr, raugoties no cilvēktiesību viedokļa, uz tiem ir attiecināmi dažādi principi. Ja kriminālprocesā par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju nav paredzēti izņēmumi no Satversmes 92.panta otrajā daļā garantētajām tiesībām, tad procesā par noziedzīgi iegūtu mantu (tai skaitā jautājuma izlemšanā par noziedzīgi iegūtu mantu, neizdalot to atsevišķā procesā) tiek lemts par ar mantu saistīto personu īpašuma tiesībām. Šādā procesā pēc būtības tiek izlemti jautājumi, kas skar personu civilās tiesības un pienākumus ECK 6. panta 1. punkta izpratnē⁵, proti, uz procesu tiek attiecināts pušu sacīkstes princips. Ne ar Varšavas

³ [Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Laundering, Search, Seizure and Confiscation of the Proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, Warsaw](#), 16.05.2005.

⁴ [Rokasgrāmata rīcībai ar mantu kriminālprocesā](#), 2022., 19. lpp.

⁵ Satversmes tiesas 2017.gada 23.maija spriedums lietā Nr. 2016-13-01, 10.p.

konvenciju, ne ar citiem normatīvajiem aktiem personai nav liegtas tiesības piedalīties procesā un iesniegt viņas rīcībā esošos materiālus, kuri apliecina arestēto līdzekļu legālo izcelsmi un rada pamatotas šaubas procesa virzītāja izteiktajā pieņēmumā par mantas noziedzīgo izcelsmi. Kriminālprocesa likuma 628. pants tieši garantē šādas tiesības. Tādējādi apstrīdētā norma neliedz personai kriminālprocesā īstenot savas Satversmes 92. pantā garantētās tiesības piedalīties procesā, izteikt par to viedokli, iesniegt pierādījumus u.c.

Pievēršoties fakta legālajai prezumpcijai, kura piemērojama jautājuma izlemšanā par noziedzīgi iegūt mantu saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 125. panta 3. daļu, atkārtoti uzsverams, ka tā neskar nepieciešamību pierādīt to, ka aizskartais mantas īpašnieks nav izdarījis kādu konkrētu predikatīvu noziedzīgu nodarījumu. Šis nosacījums ir attiecināms tikai un vienīgi uz aizskartā mantas īpašnieka iespējam ticami izskaidrot attiecīgās mantas likumīgo izcelsmi.

No cilvēktiesību viedokļa raugoties, fakta legālā prezumpcija pati par sevi neierobežo personas tiesības uz taisnīgu lietas izskatīšanu. Vienlaikus Eiropas cilvēktiesību tiesa ir norādījusi, ka fakta legālās prezumpcijas piemērošanai jābūt samērīgai, tā nevar būt absolūta. Ja fakta legālā prezumpcija ir grūti atspēkojama, bet tomēr ir iespējams iesniegt pierādījumu par pretējo, tad fakta legālā prezumpcija ir piemērota saprātīgās robežās.⁶ Domājams, ka, skatot fakta legālās prezumpcijas piemērošanas “saprātīgās robežas”, būtu vērtējams jautājums, vai personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, ir jāpierāda pozitīvi vai negatīvi fakti. Piemēram, Augstākās tiesas ieskatā, negatīva fakta pierādīšanas gadījumā pierādījumu nastas uzlikšana tikai nodokļu maksātājam ir nesamērīga un pārkāpj tiesību principu negativae non probantus (negatīvs nav jāpierāda).⁷ Jebkurā gadījumā pierādījumu novērtēšana katrā atsevišķā lietā ir tiesas kompetencē, tai skaitā kontrolējot, lai fakta legālā prezumpcija tiktu piemērota “saprātīgās robežās”, savukārt neviena no apstrīdētajām normām neierobežo aizskarto mantas īpašnieku visā procesa laikā stiprināt savu pozīciju ar viņa rīcībā esošiem mantas likumīgo izcelsmi apliecināšiem materiāliem un argumentiem.

Anotācijā pie Saeimā 2018.gada 20.jūnijā pieņemtajiem Grozījumiem Kriminālprocesa likumā nav atrodams pamatojums 124.panta septītās daļas iekļaušanai.

Savukārt anotācijā pie 2019.gada 21.novembrī Saeimā pieņemtajiem Grozījumiem Kriminālprocesa likumā noteikts: “KPL 124. panta septītajā daļā ir paredzēts, ka, lai pierādītu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, ir jāpierāda, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti, bet nav nepieciešams pierādīt, konkrēti no kura noziedzīgā nodarījuma līdzekļi iegūti. Šīs tiesību normas mērķis ir noteikt, ka nav nepieciešams pierādīt, izdarot kuru konkrēto noziedzīgo nodarījumu, persona ir ieguvusi konkrētos noziedzīgi iegūtos līdzekļus. Lingvistiskā konstrukcija “lai pierādītu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, jāpierāda, ka šie līdzekļi ir noziedzīgi iegūti” ir neviennozīmīgi interpretējama, kas sarežģī tās piemērošanu, jo īpaši gadījumos, kad persona tiek saukta pie kriminālatbildības pēc KL 195. pantā un 314. pantā ietvertā sastāva bez kopības ar predikatīvo noziedzīgo nodarījumu, tas ir, stand alone gadījumos (KL 195. panta un 314. panta piemērošanas autonomais gadījums).”⁸

⁶ Radzeviča D. Pierādīšanas standarts fakta legālās prezumpcijas aspektā. Juridiskā zinātne, Nr. 4., 2013., 206. lpp.

⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2005. gada 8. novembra spriedums lietā Nr. SKA-337, 10. punkts.

⁸ Likumprojekts Nr.: 315/Lp13 “Grozījumi Kriminālprocesa likumā”, anotācija

No anotācijā minētā ir skaidri saprotams, ka normas mērķis ir atvieglot kriminālprocesa veikšanu un noziedzīga nodarījuma pierādīšanu gadījumos, kad tiek izmeklēta noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana, vienlaikus neveicot izmeklēšanu par predikatīvo noziedzīgo nodarījumu. Tādējādi var secināt: ja nav nepieciešams pierādīt, no kura konkrēti noziedzīga nodarījuma cēlusies manta, izmeklējot Krimināllikuma 195.pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, secīgi vēl jo vairāk to nav nepieciešams vērtēt no šī kriminālprocesa izdalītajā procesā par noziedzīgi iegūtu mantu, kurā pēc būtības netiek vērtēts, vai ir notikusi noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācija (šī nodarījuma objekts, objektīvā puse, subjekts un subjektīvā puse), un kas to ir veicis, bet gan tas, vai konkrētie līdzekļi ir atzīstami par visticamāk noziedzīgi iegūtiem (iespējams, arī labticīgi).

No pieteikuma iesniedzēja pieteikumā paustajiem apstākļiem saprotams, ka viņam nav personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, statuss kriminālprocesā, bet gan aizskartā mantas īpašnieka statuss. Var secināt, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju nav likumā noteiktā kārtībā izvirzītas aizdomas par noziedzīgi iegūto līdzekļu legalizācijas darbībām. Ja kādā no procesuālajiem dokumentiem pausti apgalvojumi, kuri, pieteikuma iesniedzēja ieskatā, pārkāpj nevainīguma prezumpciju, tad ir izmantojami Kriminālprocesa likumā paredzētie personu tiesību aizsardzības mehānismi, apstrīdot šādus lēmumus vai procesa virzītāja rīcību uzraugošajam prokuroram. Vienlaikus no pieteikuma saprotams, ka lietā ir konstatēts iespējamais predikatīvais noziedzīgais nodarījums, kas pamato iegūtās mantas noziedzīgo izcelsmi, proti, izvairīšanās no nodokļu nomaksas Krievijas Federācijā.⁹ Tādējādi kritiski vērtējams pieteikuma iesniedzēja arguments par to, ka viņam nav zināms iespējamais predikatīvais noziedzīgais nodarījums.

Tiesībsargam no pieejamās informācijas nav skaidrs, kā tieši Kriminālprocesa likuma 124. panta septītā daļa varēja tikt piemērota attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju procesa par noziedzīgi iegūtu mantu ietvaros, ja pret pieteikuma iesniedzēju likumā noteiktajā kārtībā nav paustas aizdomas par legalizācijas darbību veikšanu ar konkrētajiem naudas līdzekļiem. Turklāt, pat ja šādas aizdomas pastāvētu, tad procesa par noziedzīgi iegūtu mantu ietvaros likums neparedz šādu apstākļu vērtēšanu. Ņemot vērā, ka tiesībsargam nav pieejas kriminālprocesa, kā arī izdalītā procesa par noziedzīgi iegūtu mantu materiāliem un tajā pieņemtajiem tiesu nolēmumiem, tad par to pārliecināties arī nav iespējams, savukārt pieteikumā sniegtā informācija par Kriminālprocesa likuma 124. panta septītās daļas piemērošanu attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju, kas varētu izrietēt no pieņemtajiem tiesu nolēmumiem, ir pārāk skopa. Ņemot vērā, ka nav informācijas par faktiskajiem apstākļiem, kā Kriminālprocesa likuma 124.panta septītās daļas piemērošana konkrētajā lietā skāra pieteikuma iesniedzēja Satversmes 92.panta pirmajā un otrajā teikumā garantētās pamattiesības procesa par noziedzīgi iegūtu mantu ietvaros, nav iespējams konstatēt šīs normas neatbilstību Satversmes 92.panta pirmajam un otrajam teikumam.

Vienlaikus tiesībsargs vēlas atzīmēt, ka līdz šim nav veicis slēgtās sēdēs pieņemto nolēmumu procesos par noziedzīgi iegūtu mantu izpēti. Tomēr iedzīvotāji periodiski izmanto savas tiesības vērsties ar sūdzībām pie tiesībsarga jautājumos par piemēroto mantas, kas atzīta par noziedzīgi iegūtu, konfiskāciju, iesniegumiem pievienojot pieņemto tiesu nolēmumu kopijas. Iepazīstoties ar šiem nolēmumiem, tiesībsargs nav konstatējis, ka tiesa tajos būtu praktiski piemērojusi Kriminālprocesa 124. panta septīto daļu, lai pamatotu lēmumu atzīt mantu par noziedzīgi iegūtu.

⁹ A. Sizova pieteikuma Satversmes tiesai 2.,3. lpp.

Kādam no tiesībsarga saņemtajiem iesniegumiem, uz kura pamata ir ierosināta pārbaudes lieta (šī iesnieguma iesniedzējs nav apvienotās lietas Nr. 2023-13-01 dalībnieks) pievienotā tiesas nolēmumā ietverts šāds apsvērumš: “Kriminālprocesa likuma 124. panta sestā daļa neparedz, ka procesā par noziedzīgi iegūtu mantu būtu nepieciešams pierādīt konkrētu predikatīvo noziedzīgo nodarījumu. Tā kā procesā par noziedzīgi iegūtu mantu netiek vērtētā personu vaina, kā arī likumdevējs ir samazinājis pierādīšanas standartu līdz “visticamāk” attiecībā uz noziedzīgās mantas izcelsmi, tad šajā procesā nav iespējams un nav arī pienākums ārpus saprātīgām šaubām pierādīt konkrēta predikatīvā noziedzīgā nodarījuma esamību. Arī no Kriminālprocesa likuma 124. panta septītās daļas un 125. panta trešās daļas un Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 5. panta 2.¹ daļas izriet, ka nav nepieciešams konstatēt konkrētu noziedzīgo nodarījumu (predikatīvo), no kura līdzekļi ir iegūti. Proti, ja pat kriminālprocesā, kurā tostarp tiek konstatēta personas vaina par legalizācijas darbībām, nav nepieciešams pierādīt konkrētu predikatīvo noziedzīgu nodarījumu, tad vēl jo vairāk šāds pierādīšanas pienākums nav attiecināms uz procesu par noziedzīgi iegūtu mantu, kas izdalīts no šī kriminālprocesa un kurā netiek vērtēta vai konstatēta personu vaina.”¹⁰

Tādējādi ir iespējams, ka šīs apstrīdētās tiesību normas piemērošana konkrētajā pieteikuma iesniedzēja gadījumā ir saistīta ar tās piemērošanas praksē aspektiem, nevis ar tās satura un būtības neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.panta pirmajam un otrajam teikumam.

Nemot vērā iepriekš minēto, tiesībsargs nekonstatē Kriminālprocesa likuma 124. panta septītās daļas neatbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta pirmajam un otrajam teikumam.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

¹⁰ Ekonomisko lietu tiesas 2022.gada 22. jūnija lēmums lietā Nr. 11905005420. Pieņemts slēgtā tiesas sēdē, nav publiski pieejams.